

Vattenvård

Killebäcken

Beskrivning

På Söderåsen finns ett förgrenat nät av relativt opåverkade bäckar och åar som avvattnas dels norrut till Rönne å, dels söderut till Vege å. Vattendragen har överlag en låg påverkansgrad och rinner till stora delar intakta i hela sin sträckning. Dock är några få bäckar på åsen dikade i samband med intensivt skogsbruk och i bäckarnas nedre del, i kantzonen till åsen, är endel vattendrag omgrävda. Men en stor andel av vattendragen har varit förskonade från dikning och har därmed bibehållit sin ursprungliga och naturliga reningsförmåga. Vilket gör vattendragen på Söderåsen unika för regionen, i jämförelse med närliggande vattenområden utanför åsen, som är hårt utnyttjade från samhällen och jordbruk.

Sjöar och större vattensamlingar på åsen förekommer i låg andel och naturliga sjöytor är Odensjön, Svartesjö, Klåverödsjön och Maglabykärr. I utkanten av åsen, på norrsidan ligger Bonnarpsjön. Några mindre vattenytor och dammar har etablerats i samband med äldre kvarnverksamhet eller skapats som vilt- och fiskdammar. Vattenområden och våtmarker har stor

betydelse för den ekologiska variationen i landskapet och fyller en viktig funktion för att bevara den biologiska mångfalden.

Tack vare att vattendragen är relativt lite påverkade av mänskliga aktiviteter och har en låg rensningsgrad, är de som regel väl beskuggade av lövträd och har en riklig förekomst av dödved. Dödved består av nerfallna träd, grenar och rötter vilka bildar viktiga strukturer och skapar en rik miljö för bottenlevande djur och fisk. Förekomst av dödved i vattendrag är normalt en bristvara i det skånska kulturlandskapet vilket gör Söderåsens vattendrag värdefulla som en referens för ett mer ursprungligt tillstånd.

Vattendragens relativt låga näringstillstånd och opåverkade vattenmiljö medför att bottenfaunan är artrik och visar på en låg påverkansgrad från försurning och föroreningar. Artrikast är de större vattendragen Klövbäcken, Skärån och Hallabäcken. Den unika miljön i ravindalarna har medfört förekomst av mer nordliga arter. Rödlistade arter förekommer i några vattendrag.

Vattenvård

Vattendragen har en låg påverkansgrad med ursprungliga förhållanden för fauna och flora.

Skärån.

Foto: Anders Eklöv

Den stora bäcksländearten *Dinocras cephalotes* som betraktas som karaktärsart för Söderåsen finns i Skärån och Klövbäcken.

I vattendragen på Söderåsen finns goda miljöbetingelser för ett art och individrikt fisksamhälle. Öring är den vanligast förekommande arten och förekommer, dels som havsvandrande bestånd, dels som stationära bestånd. I några vattendrag finns stationära öringbestånd som under lång tid har varit genetiskt isolerade, på grund av förekomst av naturliga vandringshinder i ravindalarna. Havsvandrande bestånd av öring finns både i Vegeåns och i Rönneåns vattensystem. I Rönne å, finns havsöring i Klövbäckens nedre delar och i dess tillflöden Längstebäck och Körslättabäcken. Vandringshinder i Rönne å hindrar havsöringen att nå tillflödena Skärån och Bäljane å. I Vege å förekommer havsöring i huvudfåran, förbi Knutstorp, och i tillflödet Hallabäcken. Lax förekommer endast i Klövbäckens nedre del. Andra arter som förekommer rikligt är elritsa och bäcknejonöga, som tillsammans med öring bildar ett fisksamhälle som är signifikant för Söderåsens större vattendrag, Skärån, Klövbäcken och Hallabäcken. Av främmande arter, som ej har en naturlig utbredning i Sverige, har förekomst av bäckkröding (Dejebäcken) och signalkräfta observerats.

Andra fiskarter som förekommer på Söderåsen är abborre, groplöja, gädda, mört, småspigg, regnbåge, sutare och ål. Regnbåge som ursprungligen är en nordamerikansk art planteras ut i några fiskdammar för sportfisket.

Avsaknad eller låga tätheter av känsliga arter som elritsa, lax och öring indikerar oftast på en störning i miljön såsom dålig vattenkvalité. Vandringshinder kan vara en annan orsak till avsaknaden av fiskarter i strömvatten, vilka kan utgöras av naturliga trösklar och fall eller av artificiella hinder såsom, dammarbyggnader, kulvertar och vägtrummor. Vandringshinder i vattendragen fragmenterar vattendragen och hindrar en artspridning uppströms. Vattendragen har sedan flera hundra år nyttjats som kraft i kvarnar, de allra flesta är idag nedlagda, men rester finns kvar, vilka i många fall utgör hinder för fiskens vandring. I vattendragen finns även naturliga trösklar med fall och branta forsar som utgör hinder för fisk.

Analys hot/möjligheter

Miljöförhållandena för fisk- och bottenfaunan har varit gynnsamma för att bevara en ursprunglig artsammansättning i bäckar och åar på Söderåsen. Vattendragen utgör en viktig resurs för att bevara en rik flora och fauna i området. Bäckarna och åarnas miljöstatus har stor betydelse

lokalt men även för vattenområden längre ner i vattensystemen. En låg näringstillförsel sker från Söderåsen till Vege å och Rönne å.

Markanvändningen på Söderåsen har stor betydelse för vattendragens status, förändrad markanvändning från granplantering till lövskog medför en positiv utveckling, varav det omvända medför en försämring. Vattendragen utgör betydelsefulla lek och uppväxtområden för öring och lax, dock finns ett stort antal vandringshinder, vilka flera är artificiella. Främmande arter har etablerats sig i några bäckar, varav signalkräfta kan utgöra ett hot mot den artrika bottenfaunan.

Vattendragen kan användas som ett levande naturbibliotek för att inspirera och lära ut ekologisk kunskap. Med sin låga påverkansgrad utgör vattendragen en viktig referensbas för andra mer påverkade vattendrag i regionen. Återställning av vattendragen bör eftersträvas så att fiskens ursprungliga vandringsmönster uppnås.

De nationella miljökvalitetsmålen

De av riksdagen fastställda miljömålen som berör vattendragen är;

Grundvatten av god kvalitet

Medför att säkerställa en god kvalitet på grundvattnet så att det inte försämras genom markanvändning, uttag av naturgrus och tillförsel av föroreningar. Vilket i förlängningen medför att

det grundvatten som går ut i vattendragen skapar en bra livsmiljö för växter och djur i sjöar och bäckar.

Levande sjöar och vattendrag

Säkerställa en fullgod vattenkvalité i vattendragen så att naturlig produktionsförmåga och biologiska mångfald bevaras. Vidare ska landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas. Främmande arter och genetiskt modifierade organismer får inte införas så att den biologiska mångfalden hotas. Vandringshinder som negativt har påverkat fiskens naturliga vandringsmönster bör åtgärdas.

Myllrande våtmarker

Befintliga våtmarker ska bevaras så att den biologiska mångfalden bibehålls. Våtmarkerna ska skyddas mot dränering och dikning av vattendrag bör undvikas.

Ingen övergödning

Säkerställa att vattendragen i de skogsklädda delarna av åsen har ett naturligt näringstillstånd och i de uppodlade områden ett måttligt näringstillstånd.

Bara naturlig försurning

Motverka onaturlig försurning av marken så att den naturgivna produktionsförmågan och den biologiska mångfalden bevaras. Förändrad markanvändning från granplantering till en mer na-

*Öring är den vanligaste fiskarten på Söderåsen.
Foto: Anders Eklöv*

Vattenvård

---

turlig lövskog påverkar vattendragens vattenkemiska status i positiv riktning till ett mer ursprungligt tillstånd.

Giftfri miljö

Vattendragen skall vara fri från ämnen och metaller som skapats av mänskliga aktiviteter och som kan hota den biologiska mångfalden.

Ställningstagande/åtgärder

Vattenkvalitén och miljön i vattendragen skall bevaras så att den biologiska mångfalden bibehålls. Miljöer som har påverkats negativt bör återställas. Åtgärder som bidrar till ett långsiktigt ekologiskt hållbart bevarande av den biologiska mångfalden i vattendragen är framför allt:

- anlägga skyddszoner och återskapa ett mer naturligt tillstånd i några av vattendragens nedre delar.
- etablera vandringsvägar för lax och öring så att arternas ursprungliga vandringsmönster återskapas.
- ingen utplantering av främmande arter eller öring från andra vattenområden.
- ingen nydikning av vattendrag eller underhållsdikning av tidigare grävda vattendrag bör ske.
- förändrad markanvändning från gran- till lövskogsbruk.